

Dobai Lili

AZ ÁHÍTAT PILLANATAI

Több mint egy éven által szép sólyommadárt
neveltem én, szelíd lett, ha hívtam, visszaszállt,
a szárnyait arannyal fontam be, tündökölt,
s akkor magasra lebbent, új ország várta, messze föld.

Ujra láttam én most, átsuhant az égen,
a selymes lábzsínórt még lengeti szépen,
a szárnyain aranyszín csillogás remeg.
Uram, kik csókra vágnak, engedd, hogy egyesüljenek.

(*Kürenberg lovag*, Radnóti Miklós fordítása)

Ming Ven Vej császár esténként palotájának erkélyén üldögélt, s éjszakába nyúlóan hallgatta a madarak napot búcsúztató énekét. Sok madár lelt fészket és menedéket a palotát körülvevő parkban, sok-sok fajtájú; csivitelésük, csiripelésük, burukkolásuk, vijjogásuk, füttyürészésük, gurgulázásuk ezertónusú dallammá olvadt a naplementében. Számtalan egzotikus madár is akadt a palota körül, különleges szépségüket, röptüket élvezettel figyelte a császár. Szívének mégis egy jelentéktelen külsejű lett a legkedvesebb, mert egyetlen megkülönböztető jegyén túl – hogy az alsó szárnyívet fehér vonal követte – hangja a császárt régen, de akkoriban nap mint nap hallott hangra emlékeztette, amelyet annyira szeretett. A madár havonta egyszer szólalt meg, a holdtölte első napján, és akkor úgy tűnt, mint ha minden egyéb elvesztette volna szépségét. Az a tiszta és éles dallam – mint egy egész zenekari darab – hónapról hónapra ismétlődött, és betöltötte a kertet, a palotát. A madár éneke felidézte az asszony egész lényét, aki olyan felfoghatatlan és érthetetlen körülmények közt tűnt el a császár életéből. Arcvonásait festmény őrizte abban a rejtett teremben, ahová csak a császár léphetett be.

Hallgatta, és egy idő után felismerni vélte a tételek sajátos dallamait, várta a felüteseket, az elhallgatásokat, de különösen a záró hangokat, melyeket legjobban szeretett. Tudta, hogy utána szomorúságos öröm tölti majd el, és szenvedni fog a türelmetlenségtől, hogy újra és újra meghallgathassa a madarat.

Évek teltek így el, ebben a mindig várakozó örömben, amely észrevétlenül türelemre, nyugalomra és belátásra tanította a császárt. Egyszer, a kilencedik hónap holdtöltéjének alkonyatán, amikor a császár Ho Ku Saival várta a palota legvirágdúsabb teraszán, hogy madara rázendítsen az ismert, de megunhatatlan dallamokra – hiába várt. A madár nem érkezett meg. És nem jött a tizedik meg a tizenegyedik hónapban sem. A császár azonban akkor és azután is minden holdtöltekor végigvirrasztotta az éjszakát.

Egy napon magához hívatta Ho Ku Sait, és kérte: alkossa meg a madár élethű képét, és ha lehet – hiszen Ho Ku Sait emberfeletti dolgok ismerőjének is mondják –, ha csak egyetlen mód van rá, szólaljon meg a madár, adjon akár csak egyetlen hangot. Ho Ku Sai időt kért, hogy elgondolkodhasson, képes-e megfelelni a császár kérésének. Múltak a hónapok, és a császár egy végigvirrasztott éjszaka hajnalán újra magához kérte Ho Ku Sait. A válasz felől érdeklődött. Ho Ku Sai igent mondott, és az alkotás elkészítéséhez helyet és időt kért a császártól. A császár rendelkezésére bocsátotta a fővároshoz közel lévő palotáját, melyet park, liget és erdő övezett.

Eleinte Ho Ku Sai a távoli hegyeket figyelte, a fehér csúcsokat, a lefelé futó mélyedéseket, domborulatokat. Figyelte a napsugarak visszaverődését a sziklákon, és figyelte az eső csorgását-ömlését a köviken. Egyszer megmászta a legmeredekebb csúcsot, mezítláb, élelem nélkül. Aztán a hegygel szemben leült, és csendben nézte. Tanulta a keménységet, az állhatatosságot és a kitartást. Az első év elteltével a császár magához hívatta, és megkérdezte, elkészült-e a művel. Ho Ku Sai kért még egy kis időt.

A következő időkből a fákat és a virágokat szemlélte. Hajladozásukat a szélben, magányukat a vakító fényben, rezzenéseiket a szellők szavára. Megfigyelte, melyik virág melyik mozdulatra válaszol, melyik fa lombja melyik fa lombjához hajol, melyik bokor melyik bokorhoz küldi a széllel leveleit. Láta, mennyire hajlékonyak, hogy viharban és napsütésben, esőben és szélben hogyan őrzik szerényen, önmagukat. Tanulta a szépséget, az alázatot, a büszkeséget, a kiválást és az elvegyülést. Tanult hasonlítani és különbözni. Megtanulta megkülönböztetni a fűszálakat, megtanulta, hogy mindegyiknek – mint mindennek – neve van az örökkévalóságban. Ho Ku Sai együtt sutogott a növényekkel, és figyelt. Amikor a császár érte küldött, azt üzenté, hogy még készülődik, és időre van szüksége.

Aztán a palotát körülvevő erdő egyik barlangjába költözött. Főként nappal aludt, este, éjszaka és hajnalban az erdő állatait követte. Már szagukról-illatukról felismerte valamennyit. Tudta, hol vannak a madarak fészkei, merre bújnak meg a rókák, hogyan lapulnak és menekülnek a nyulak. Ismerte a legforróbb köveket, ahol a gyíkok napoznak, tudta, hol talál mézet, melyik fán mogyorót, és hogy a forrás melyik részénél igyon, hogy a legtisztább víz érintse ajkát. Követte a hangyák vonulását, a vaddisznók éjjeli csapásait. Hajnalban megkereste a helyet, ahol a legdúsabb volt a bozót és a legszebb fák nőttek, hanyatt feküdt és hallgatta a madarakat, nézte röptük irányát, elszárnyalásukat és visszaérkezésüket. Lassan mintha érthető beszéd alakult volna az ezerszólamú ének. A császár köve csak nagy nehezen talált rá az erdőben, amikor a naplementét figyelte. Meghajolt előtte, Ho Ku Sai vizszonezta a meghajlást, és mozdulataival jelezte, hogy még mindig készülődik.

Ezek után a tengerhez vándorolt, kiült az egyik sziklára, mozdulatlanul és éberen nézte a hullámokat: szemével követte egy-egy hullám fölbukkanását, siklását és sodrását, majd eltűnését testvérhullámaiban. Nézte, hogy milyen az utolérhetetlenség. A madarak énekét felváltotta a hatalmas víztömeg morajlása, a visszazúduló hullámok mormogása, mely egy idő után hatalmas szimfóniává vált füleiben. A zenéhez színek csatlakoztak, a víz állandóan váltakozó zöldjei, kékjei, vörösesebarnái és lilái; a napcsillogású hullámok aranya, a tarajok habfehére. Önfeledtséget tanult Ho Ku Sai, az ismétlődésbe és változásba vetett bizalmat, az öröklét megmutatkozását az elillanó vízcseppekben.

Aztán hirtelen felállt, és addig ment, amíg meg nem találta Mestere házat. Hosszú évek óta nem járt ott. A ház, bár üresen állt, nem volt elhanyagolt, úgy tűnt, mintha bármikor megjöhetne a gazdája. Ho Ku Sai várt, várakozott. Hetek, hónapok teltek el a várakozásban és türelemben, de Mestere nem jelent meg. Akkor egy napon úgy érezte, elkezdheti keresni az írást, hisz Mestere megígérte, ráhagyja, ha egyszer eltávozik. Óvatosan vett kezébe és simogatott meg minden tárgyat, hogy észrevegye, amit keres. Gondolt könyvre, tekercsre, kis darab papírra. Miután már háromszor átkutatta a házat, és semmi ilyesmit nem talált, lefeküdt a padlóra, és az őszi nap alkonyati fényének falon vibráló zárványain apró betűs feliratot pillantott meg. Felugrott, és olvasta. Rövid ima szavai voltak. Háromszor olvasta el, és az eszébe véste. Ezután elhagyta a házat, visszatért a palotába, és álomra hajtotta fejét.

Amikor felébredt, fehér ruhát öltött, és maga ment a császárhoz, akit úgy talált az erkélyen ülve, amiképpen utoljára látta. Ho Ku Sai meghajolt. A császár papírokat, selymet, ecseteket és festékeket hozatott. Ho Ku Sai kiválasztotta a megfelelőket, és pillanatnyi idő alatt megalkotta a madarat. A császár ránézett, a madár a közeli fára telepedett, elénekelte a dallamot, majd miután néhány kört leírt a fejük fölött, tovaszállt. A képen felderengett a titkos szobában őrzött festmény-arc, és egy mosolyt küldött a két férfi felé.

(Liget, 2002/9.)

DOBAI LILI ESZTÉTA, ÍRÓ, KÖLTŐ